

Чурапчыга күн тахсар!

САНГА ОЛОХ

12+

375

ЧУРАПЧА

1648-2023

Чурапчы улуунун хаһыата

Муус устар 14 күнэ, 2023 сыл, бээтинсэ

№ 14 (11891)

стр. 2

УЛУУСКА – БУ КҮННЭР

Чурапчыга халаан уутун
аварыыга бэлэмнэни хайдаҕын
бэрэбиэркэлээтиэр

СЭРГЭХ ДЬАҤАЛ

Түөлбэлэри сайыннарыыга
анаммыт форум ытылыһа

стр. 3

КЭПСИЭХПИН БАҔАРАБЫН

Чабылхай, сырылас киһи этэ

стр. 6

ТЭТТИК СОНУННАР

ПОДА-ба Чурапчы хамаандата иккис миэстэҕэ тигистэ

Муус 6-8 күннэригэр олорон эрэ волейболга (ПОДА) өрөспүүбүлүкэ чөмпүйүөнүгэ буолан ааста. Чөмпүйүөнүккэ улуустартан 10 хамаанда кыттына, тыһааһыннаах киирсиниэр буолулар. Чурапчы сүүмэрдэммит эр дьонун уонна дьахталларын хамаандалара сыл ахсын кытталлар. Быйылгы чөмпүйүөнүккэ Анна Заровняева капитаннаах кыргыттар хамаандалара II-с миэстэ буолары ситистилэр.

Бу күрэхтэһиниэр быйыл Аммаҕа буолары ту-
рар XIV адаптивнай успуорт Ыспартакыйаадыгыгар
бэлэмнэни чэрчитинэн ытыллылар. Онон улахан
эппиэтинэс сүктэришлэрин өйдөөн туран, ыспарсы-
мыаннарбыт ситиһинилээхтик кыттарга дьулуһулар.
Кинилэри Афанасий Эдуардович Кузьмин утумнаах-
тык дьарыктыыр.

Дьонун кинигэ табыста

Чурапчыттан Аллара Бэстээххэ дьэри "Халыма"
бэлэрсэллээй тырааска аспаалланан, аспаыт күлүн
үөрүүлээхтик бэлэртээбиппигэ. «Дорожники» ХЭТ
муннаахтыыр саалатыгар «От архиерейских дорог
до асфальта» дьэри суол сайдыытын устуруйуу-
ларга кинигэ бийирэмэ буолла.

Кинигэ киириниэ СӨ Ил Дархана Айсен Никола-
ев иһирэх ыстатыйатыттан сабаллар. Кинигэ тас
ойуутугар тыргылар аспаал суол Чурапчы үүнэ-сай-
да турарын бэлэтиир.

Быйыл Чурапчы кэһиниэҕэ төрүттэммитэ 375
сыла. Кинигэ эрдэктэрэ Федор Чингизов бу
кинигэ эрдэттэн былааннанан, эрдэттэҕи сахалыы
тыллан суруллубут матырыйаалларга олобуран, ик-
кис хойуун өссө кэһэттэн, нууччалыы тылланан сурул-
лан тахсыбытын бэлэтиэтэ.

Архыып матырыйаалларын иттиэнэ тустаах са-
лаа үлэһиттэрин көмөлөрүнэн Чурапчыга аспаал кэ-
лиитин устуруйага бигэргэммит, научнай чакчыла-
рынан байытыллыбыт, хаһааптыттан төрүттэммитэ
чопчу быһаарыллыбыт.

Кинигэ Дьоккуускайга улахан форматынан тахсы-
быт. 200-тэн тахса сирэйлээх, элбэх өгүнөөх хаартыс-
ка иттиэнэ QR-код көмүтүнэн көрдөрүлүр видео
кирибит.

Сылан оскуолатын үөрэнээччилэрэ идэ иннинээҕи бэлэмнэниини аастылар

Профессор Г.П. Башарин аатынан агрохаһыска-
лаах Сылан орто оскуолатыгар идэ иннинээҕи бэ-
лэмнэни үлэҕэ тиһиктээхтик тэримир. Бу күннэргэ
32 оҕо Хотугулуу Илиити Федеральнай үнүбэрсит
мэдиссиинэ үнүстүүтүн кэмпириэсийэтигэр кы-
тынылар уонна 10 медиа-биологическай кылаас
үөрэнээччилэрэ Аччыгый мэдиссиинэ академия-
тын «Сааскы оскуолатыгар» химияны, биологияны
диринтэҕи үөрэттилэр. Салгыы Дьоккуускайга
мэдиссиинэ кэһиниэҕэр быраактыкаҕа дьарык-
тылар бастаах көмөҕө үөрэннилэр, эмчит тус
тиһиһини биллэтилэр. Сыл айы быраактыка дьа-
рытын быраас-преподаватель Ф.С. Филиппова олус
кэрэхсэбиллээхтик ытар. Икки сыл үөрэнэн, сити-
хотуу аттестатын кытта тэҥэ, идэни баһылаабытын
туһунан федеральнай таһымнаах сибидиэтэлиһтиб-
ни ыталлар.

«Чурапчы үйэттэн-үйэбэ» кинигэ сүрэхтэниэ

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Муус устар
14 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Муус устар
15 күнэ
СУБУОТА

Муус устар
16 күнэ
БАСКЫҤААННА

Муус устар
17 күнэ
БЭНИДИЭНЬИК

Муус устар
18 күнэ
ОПТУОРУНЬУК

Муус устар
19 күнэ
СЭРЭДЭ

Муус устар
20 күнэ
ЧЭППИЭР

2° -9°

2° -8°

3° -7°

4° -8°

4° -8°

3° -8°

2° -8°

ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ

Айсен Николаев
үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Муус устар 4 күнэ. «Азия өбөлөр» VIII норуоттар икки ардыларынаагы оонньуулар бэс ыйын 25 күнүттэн от ыйын 7 күнүгэр дигри ытыллыахтара. Манна барыта 3 тыһ. күрүгэ кыттааччы кэлэрэ күүтүлэр. Оонньууларга бэлэмнэни үлэтин хаамытын кытта Ил Дархан билистэ.

«2024 сылга «Азия өбөлөр» оонньуулар бииргэ дойдубуттар ытыллар тэрээһиннэртэн биир саамай бодонторо буолар. Билигин барылаан ааҕынан 30-ча дойду кыттааччы. Саха сирэ тэрийэччи буоларын быһымынан улахан элбэтэниһи сүгэр. Бииргэ бу иһиннээби тэрээһини үрдүк таһымнаахтык ытыллыт. Кэлэр сылга Саха сирэ устуорт, эйэ, доҕордоһуу бырааһынныгы бэлэстэ диги эрэбэни», — диги Айсен Сергеевич бэлэтээтэ.

Санатар буоллахха, эһиниги оонньууларга 17 күрүгэ күрэхтэһиэхтэрэ, эһи 5 күрүгэ — теннис, ытык, кик-боксинг, саахымат, үтүкү устуорда, Го оонньуу киирдилэр. Ону таһынан «Азия» курдаан тустуу, үлэ ытык күрүгүн билиһиннэрэрихтэрэ.

Муус устар 4 күнэ. Айсен Николаев Саха сирин Суруйааччыларын сойууһун бэрэссэдээтэ, саха норуодунан бэйиэтэ Наталья Харлампьеванын көрсөн, саха суруйааччылар диги тэрээһини 125 сылыгар бэлэмнэни туһунан кэпсэттилэр. Бэлэ даата 1900 сылтан өксөкүлээх Олоксой «Байанай алтына» поэматынан аабыллар. Үбүлүөйү көрсө суруйааччылар улуустарынан ааҕааччылары кытта көрсөдүр, матырыйал кытыллар. Саха сирин Суруйааччыларын сойууһун устуоруйатын туһунан кинигэ тахсыта, саха диги тэрээһини акаааһыларын туһунан документаһынай кинигэни устуу бэлээннэллэр.

Муус устар 5 күнэ. Стратегическай көбүлэһиннэргэ агентство Улук Илин эргийиһиннэргэ 2023 сылга социальнай стандартары олоххо киллэрингэ тэрийэ ыппыт панелнай сиссийэтигэр Ил Дархан кыттыыны ыла. Айсен Николаев Саха сирин уопутун кэпсэтэ. Болҕомтоно байыаннай дайымы кыттылаахтарыгар убула өттүгүн көмөнү өнөрү тарта. Өрөспүүбүлүкэ байыны бэлэ-тэбэтинэн, байыаннай дайымы кыттылаахтарыгар, кинигэ диги кэргэттэрингэр өрөспүүбүлүкэтигэр убула кинигэ 5,5 тыһ. көмөнү өнөрбүт.

Афанасий НОЕВ.

Муус устар 5 күнэ. «Биир ытыл Арассыйа» баартыйа уопастыбаннай приемнайыгар Айсен Николаев диги кытары көрүстэ. Чурапчытаагы физкультура, устуорт үнүстүүтүн 2-с кууруһун устуорона Саргылаана Аргунова приема кытта. Кини тулаайах буолан, билиһинигэ үнүстүүт уопастыгар олоһор, инникитин Дьоккуускайга олохсуйар бэлээннэх. Күөрөт диги кытары киниги субвенция суотугар кыбартыйаны ылааччылар испиһэктэрингэр киллэрбит эрээри, билиһинигэ биирэ иллик. Айсен Сергеевич кыһы бу сылга кыбартыйаран хааччыларга сорулаахтаа.

Муус устар 6 күнэ. Айсен Николаев Тыл хаһаайыстыбатын өнөрүн таһаараччыларын сийиһин пленарнай муннааҕар кыттына. Дьоккуускайга бу улахан тэрээһингэ өрөспүүбүлүкэ бары улуустарыттан 300-чөө фермер кыттына. Ил Дархан тыл хаһаайыстыбатын өнөрүн таһаараччыларга бэриннэһэх үлэлэрин, сайдыыга дуулуурдарын иһин махтана.

Сыгы өрөспүүбүлүкэ байыны Саха сирингэр тыл хаһаайыстыбатын сайыннарыны үбүлэһи улаһтан иһэри бэлэтээтэ. Тыл хаһаайыстыбатын өнөрүн таһаараччыларга туһаах министирствэ нөҕүө субсидия 40 күрүгүн уонна муниципальнай тэрилиннэр нөҕүө субвенция байынынан 12 күрүн үбүнэн көмөнү ылааллар. Племенкой үлэһэ, ветеринария, каадыр бэлэмнэһингэ, матырыйалнай-техникниһэ байыны бөбөрүтүүтэ, тыл хаһаайыстыбатын тэһиниһэтин атылаһыга көмө өнөрүлэрэ этилиһэ.

Муус устар 7 күнэ. Эргийиһин байыныга Айсен Николаев «Русатом Оверсиз» бэрэсидиһэ Евгений Пакермановы кытары көрүстэ. Кэпсэтин Саха сирингэр тутулуохтаах бастагы атомнай ыстаансыа быра-йыаһын тула буолла. Евгений Пакерманов иһтиннэрбэтинэн, бырайыак бүтүтү күтүгэ олоххо киирэрэ бэлэм. Тутар бэлэааха 80 кил уонна 38 тэһиниһэ үлэлэр. 2 тыһ. уонна таһаарас тэрилиннэ. Сайын быстах кэпсэттэ тутуулар быстах олоһор сирэрин уонна добуэ кыһалтаах атомнай ыстаансыаны тутуу сылы эргичи ытытар бэлээннэхтэр.

Усууаана улууһун Усть-Куйга бөһүөлгэр бастагы атомнай ыстаансыаны тутуу өрөспүүбүлүкэ сайдыытыгар улахан суолталааһын Айсен Николаев бэлэтээтэ.

УЛУУСКА — БУ КҮННЭРГЭ

Чурапчыга халаан уутун
аһарыыга бэлэмнэни хайдаһын
бэрэбиэркэлээтилэр

Муннааһы СӨ Нэһилиһиннээбэ куттал суох буолуутун хааччылар Иннокентий Андросов ытыта. Кини быйыл хаар халыһынан ууга барыы куттала баарын ыйда, онно чурапчылар төһө бэлэмнээхтэрин бэрэбиэркэлээтэ, туох кыһалтаах бопуруостар баалларыгар тохтоото.

Иннокентий
Михайлович:

«СӨ Бырбы-талыстыбата сааскы халаан уутун этэһэ аһарыаһы сүрүн болҕомтотун уура. Быра-быталыстыба диги баарын бу иһин

эһэр улуустарын кэриһэ бэрэбиэркэни сылаабыт. Федеральнай уонна өрөспүүбүлүкэтигэр үлэтин мууһу эрбээһин, хараарды уонна өрүс мууһа хамсааһыныгар (кэбирингир) 44 мөл. солк көрүлүбүтэ. Онтон да атын кыһалтаах туһааннаах министирствэлэр тийэр, үбү көрөн олоһоллор.

Муннааһа улуус диги кыттыны ылаһылар. Онон кинигэ кытта сирэй көрсөн кэпсэттим. Бу иһин манна командно-штабной учение тэрилиннэ, онно хордоххо, чурапчылар бэлэмнээхтэр.

Манн таһынан улууска элбэх уу тутуу-лара бааллар. Урукку сылларга быйыттар тоҕо баран, ууга бары түбэлтэлэр тах-

сыбыттар. Онон быйыттар туруктаһын ыйыттым. Мелиорация уонна олохтоох диги баарын үлэ барар, бэлэмнээхтэ диги эттилэр», — диги муннаах сүһүнүн эттэ.

Руслан Васильев, Болугур нэһили-эһин байыны: «Бийиги нэһилиһиги байыны халаан ууттар бэлэмнэх оло-робут. Ол күрдүк, анал тэһиниһэлэр, быстах кэпсэттэ сиринэн хааччылаа, уматык баар, бороһукта, иһэр уу, эм-томт өттүгэр дуоһаар түһэриһилбитэ. Халаан ууга бийиги нэһилиһиги хаар-ыйбааха, этэһэ аһаа этэ диги баа са-наалаахтык», — диги эттэ.

Муннааһа СӨ Экология, айылҕа харыстыһытын уонна ойуур хаһаайысты-батын министирствэтин ууга сылаан-наһыларын департаментын салааһыны-тын солбуулааччы Зинаида Васильева, СӨ халаан ууттун эмсэбээһини туоратар диги кэпсэттэ диги кэпсэттэ Гаврил Слободни-ков, СӨ Тыл хаһаайыстыбатын мелиора-ция салаатын салааһыны солбуулаач-чы Михаил Лоскин кыттыны ылаһылар. Сүрүннээн быйыттарга киирбит бопуру-остарга солтөөх хоруйдары, сүбэлэри би-эрдилэр.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

САНА КИНИГЭ

Мугудайга сана кинигэ сүрэхтэннэ

Муус устар 9 күнүгэр Мугудай нэһилигэр Арассыйаҕа Педагог уонна уһуулааччы, Саха сирингэр Үлэ, Чурапчы улууһугар Ытыктабыл сылыгар аналлаах «Рационализатор-механизатор Дмитрий Александрович Дьячковская (1932-2000)» диги кинигэ сүрэхтэниһэ «Отгубут оһобун суоһугар» диги иһирэх ааттанан ытыллына.

Кинигэ Мугудай нэһилигэ-гин, Чурапчы оройуонун сайдыы-тыгар бэйэтин үтүө кылаатын киллэрбит, «Үлэ Кыһыл Знамя-та» уордан кавалера Дмитрий Александрович Дьячковский туһунан кэм-кэрди салалтатын үлэһиттэрин, биир дойдулаахтары, бииргэ үлэһиттэ, атыһыт дождотторун-агастарын, оҕолорун, аймахтарын истиг ахтылара киирдэ. Кини атын үлэһиттэр, өлөрбүт оһобун, үлэтин-хамнаһын улуус, өрөспүүбүлүкэ таһымалар сырдатар олус тоҕоостоох.

Саха сирингэр тыл хаһаайысты-

бата сайдыытыгар төһүү күөс буол-бут тумус туттар диги олохтоохт. Биир онук кинигэ аһыт үлэ 50-80-с сылларга үлэһит-хам-саан аһыт механизатор-рацио-нализатор, газосварщик, элестрик, монтажник-слесарь. Дмитрий Александрович Дьяч-ковскай буолар. Кини 1932 сыллаахха Мугудай нэһилигэр төрөөбүтэ. Кыра эрбээһинтэн сугу-нуурааны, тонору-хатары билэн улааппыта. Ого сылаан, 1942-1946 сс. э-рин сылларыгар хоту Эдьигэстэ көһөрүү алдархайын аһыта. 1950-с сыллартан сааһаан, кол-хуостар сайдан, бөлөһүөт бар-

бытара. Ол кэпсэттэ ОДКХ, тутуу, уоту киллэрэр анал тэри-тэлэр суохтара. Бу үлэни барытын колхуостар бэлэтэрэ өнөрү эттилэр. Тыл хаһаайыстыбаты-гар ол кэпсэттэ уоту киллэрин, сүөһүнү иһиттэ, отунан, эһи аһыһыттан хааччылаа, тэһи-ныкэ күһүн толору туһаны тыан бопуруостарынан буолал-лара. Дмитрий Дьячковскай манна үтүө түмүктэри сипсиптэ. Кини иһи ыраахан үлэтин чэпчэтэрэ үтүө рационализаторскай этини киллэрэн, таһаарылаахтык үлэ-лэһиттэ: толору механизирован-най фермалары таныы, хас ферма

аһы сүөһүгэ эһи аһыһыты өнө-рөр юрмочектары монтажааһын, «Беларусь» тыраахтар моделигар от тийэр сыарҕаны өнөрү уо.д.а.

Дмитрий Александрович оҕо-лоро, сүөһүнэ, чутас диги, уһу-бут үрээһиннэригэр истиг ахты киллэтин тэрилиннэ. Мугудайда-аһы «Эйгэ» норуот айымныатын дигиттэр хаартыскаларынан, оҕолор оһобуктарынан быһста-па тардыһына. Эбэрдэ, маһад тыларын өрөспүүбүлүкэтигэр «Ытык сүбэ» солбулар бэрэс-сэдээтэ Иннокентий Аммосов, биир кэпсэттэ үлэһит аһыт Егор Пинигин, Валентина Макаро-

ва, Аркадий Пермяков, Мугудай нэһилигэтин байыны Николай Аммосов, ор сылларга нэһилик байыһыттан үлэһиттэ Кузьма Пермяков, Дмитрий Александрович иһэр уһууһу диги Константин Еремеев, Николай Васильев, күргэһин баһа Евадэи Захаро-ва, улуустаагы кини бийиһиттэ испиһэһиһэ Надежда Аммосова эттилэр. Бу диги тэрээһини Дми-трий Александрович оҕолоро, сү-эһинэр ылаһыт ырыаларын, кэри үтүкүлэринэн, кыһа Нарыны Халлаама тикит таһастарын үрдүк сунаттан көрдөрөн кил-лэтиһэр. Кинигэ: «Күн-дьыл элэһиһиһи аһаан, олохтот уулаа-та балыһаннаах уларыһан нөҕүөт аһы, кыһах төрөһүтүтэрин, кинигэ кэлүөнэ диги ырааттар-ыраатан иһэр мөһүбүнэрэ олус диги күндүтүгүн иһэр. Оһо бу кинигэ төрөһүкэ сүгүрүһү, кэ-ниһэр иһирэх таһалларын, истиг таһаһыларын, эрлэһиһи туһу-наа», — диги бэлэтээтиһэр.

Кинигэ «Алаас» кинигэ кыһа-тыгар бэлэттэһэн таһыта, үтүө хаартыскалардаах, «Сана олох» хаһааттан документальнай мате-рийааһылардаах, ону таһынан QR кодууун киирдэххэ, оҕолоро, бы-раата ылаһыт сэрэх иһоски-лиһиттэрин көрүөххэ сөй.

Екатерина ВОЛКОВА,
Наталья СИБИРЯКОВА.

Увбаан ПОНОМАРЕВ.

КЭПСИЭХПИН БАБАРАБЫН

Чабылхай, сырылас киһи этэ

Дмитрий Эверстовы, бэйэтэ суруйарыны, “СГУ-ну нэһиниз бүтэрэн”, 1974 сыл күһүнүгэр Хайахсыска Ф.Р. Иванов ытырыгынан бастагы үлэтин — кылаас таһынан үлэни тэрийээччинэн саҥалаабыт кэмигэр билбипим. Мин оччолорго 1972 сылтан, бастаан, Эрилик Эристин аатынан колхозоскомо, мольскай тэрийтэтигэр иккис сэкирэтээринэн үлэлирим.

Эбэһинизим — комсомолстары, ыччаты физическай культуурага уонна успуорка иннин, успуорт маассабай көрүннөрүн пропагандалааһын буолара. Ону таһынан оройуон комплекснай ыспартакылаагытар кыттарбыт. Ыспартакылаада түмүгү колхозстар оройуон үрдүнэн социалистическай куоталаһыларыгар киирсэрэ, онон улахан суолта бэриллэрэ. Ыччат успуорка сыһыана күүстээх эрээри көрдөрүүлэр, разрядтар намыһах этилэр. Бу кэмгэ хас биирдиги талааннаах ыспарсымыан ахсаанга сыйдыра. Үөрэх дьыла саҥалаахха Хайахсыска «Дирин ыччата, СГУ-ну бүтэрбит дэгиттэр талааннаах

ыспарсымыан Дмитрий Эверстов кэлбит» дигэн сурах тарҕаммыта. Чуолан атах оонньуутунан дьарыктанарын, ити көрүнүгү успуорт мастара буоларын истибипим.

Билленибит бэрт сулургу буолбута. Саҥа дороболоһон, кэпсэтэн истэхпинэ: “Волейболист Дьарааһын Былатыанов доробо, мин Минтээ Эверстов дигимин. Дирин ыччатабын, үрдүк үөрэх бүтэн, бу төрөөбүт дойдубар Чуриппыбар үлэни кэлиһим”, — дигэн баран аһас гынан хаалбыта. Кэлэн бодоруһан баран санаабытым — олус сытыы, түргэн, маһын солото суох, наар туту эрэ толкуйдуу сымдар курдуга, туу-булубутун үкүсүн көр-күлүү килсээһинэн таһаарара, элбэһи ырыгара, саҥара, кэпсирэ.

Кини дойдутугар кэллэһэ, үлэ-хамнаһа барыта саҥа сүүрэн буолан киирбитэ. Саҥа литературнай куруһуок, сэргэх, элбэх күлүүлээх араас бичиктэр, ыһылаах-хаһылаах, көхтөөх ыспартыбынай күрэхтэһиннэр буолалара. “Саҥа олох” хаһыака элбэх ырытылаах, киһини сэгээрдэр ыстатыйалар тахсалара. Ыспартыбынай эйгэ кини ситиһиннэрин, саҥа рекордарын ыһынара, кэтэлэрэ. Кини сөбүрө куобахтаан ыстаныыга оройуонга рекорда үйэ чычыллар — 25 сыл кыайан тупсарыллыбын курбута. Олох кэлэн Хайахсыт ыччата Николай Филиппов тупсарбыта.

Ити түбүктэрин таһынан, аны анал үлэтэ, оскуолата баара, оскуола таһынан дьытээһи түбүктэр эбиллэллэрэ. Хамна да сырматтар, маһын хайа баҕарар бөл-

түрүөскэ эппиэттир кыахтаах киһинэн аараллара. Киникэ туох эмэ күчүмэй-бэитэн толлон туруу эбэтэр кыаллыбат дигэн суоҕа. Ол да иһин буолуо, олус кылгас, чабылхай ологу олорон аастаҕа.

Дмитрий Эверстовы санаабатахтыына, ахтан аһарбатахтыына, тутак буолара буолуо дигэн туран, литэрэтиринэй эйгэһэ биһирэ үлэлэспит, элбэх саҥа сарҕастары Минтээрэйгэ сыдыабыт Арасыыһа суруйааччыларын сойууһун чинниэ, поэт, убаастыр киһибит Роман Данилов “Дмитрий Дмитриевич ким биһирэ көрбүт, билбит хаһан да умнубат. Ол аата — чабылхай киһи, личность” дигэн этинтин кытары толору сөпсөһөрбүн билтэрбим. Маных киһини кытары биһирэ алтыспыппын, элбэх күрэхтэргэ, тэрээһиннэргэ биһирэ сымдыбыппынан кюн туттабын.

Герасим ПЛАТОНОВ.

ОСКУОЛА ОЛОҕО

Арыылаах үөрэнээччилэрэ испэктээк туруордулар

Т.М.Каженин аатынан Арыылаах орто оскуолатыгар театральнай устуудуйа үлэлиир. Устуудуйаҥа саха тылын учуутала Татьяна Андросова салайар. Оҕолор киникэ сөбүлэни дьарыктаналлар.

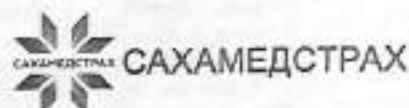
Бу күнүргэ 2 ый устата бэлэмнөмүт үлэлэрин түмүгүн көрөөчү дүүлүгэр таһаардылар. Ол курдук, Суорун Омоллоон «Бэйтэ эмтэксэ» уонна «Хараҥа тыһыт сырдык» кэпсээһиннэрин инсценировкалары холбоон, испэктээк туруордулар.

Төрөппүттэр уонна оҕолор туруорууну сэргии, билирин көрдүлэр.

Оҕо дьон иннингэр санарарга, тутта-халта үөрэнэргэр, тыһаатыр эйгэтигэр дьобурун сайынарарыгар маных куруһуоктар үлэллэллэрэ олус үчүгэй.

«СО» кэр.

САХАМЕДСТРАХ

Болезни, что питаются нашими эмоциями

Ситуации, в которых мы оказываемся бессильны, неизбежно отражаются на здоровье физическом. Наше тело погибает быстрее, когда мы не можем справиться с той или иной жизненной проблемой. Как минимум, на трудности жизни, организм реагирует депрессией. О том, как появляются болезни сердца, гастрит, кожные болезни, артрит и другие патологии, у людей, живущих в стрессе — Галина Золкина, врач — психиатр, психотерапевт Якутского республиканского психоневрологического диспансера.

— Галина Валерьевна, раскажите, пожалуйста, каково влияние психики на болезни организма?

— Большинство хронических заболеваний тесно связано с социальными и психическими стрессами, сложными причинно-следственными отношениями. Психосоциальные влияния, взаимодействуя с факторами наследственной предрасположенности, особенностями личности, типом нейроэндокринных реакций на жизненные трудности, могут изменять клиническое течение многих заболеваний. Действие стрессов, провоцирующих внутренние конфликты и вызывающих адаптивную реакцию, может проявляться скрытно, под маской соматических расстройств.

— К примеру?

— Неразрешимая проблема в семье может проявиться хронизацией сердечных болезней. Наверняка вам знакомо выражение «сердце за него болит», оно как нельзя лучше отражает спусковой механизм, запускающий болезнь сердца в некоторых случаях. Защитный механизм психики срывается так: не имея возможности избавиться от травмирующей ситуации, организм использует подсознательное вытеснение беспомощного материала (негативных

эмоций) в область сознательного, осязаемого, физического. Такое происходит не всегда, у кого-то семейные конфликты будут отражаться головными болями, болезнью желудка, или дерматитами. Какова генетика, кто к чему склонен, на то и приходится удар.

— О чем могут свидетельствовать головные боли, о каком внутреннем противоречии?

— Часто головная боль возникает в ответ на внутреннее напряжение, обусловленное трудностью с принятием решения. Осуществлением выбора, выходом из конфликта, страхом перед выполнением чрезмерно трудной задачи, или выполнением действия вопреки желанию. Подобные трудности принято называть «внутренним конфликтом», и в этом случае головная боль указывает на перегрузку психики, будто мозг просит «не думай».

— Повышение давления, выходит, также может быть реакцией на стресс?

— Безусловно. Вспомните себя во время ссоры: кровь стучит в висках, неанань, ярость, распирает голову. Со временем, если не устранить травмирующее психику обстоятельство, повышение давления может стать хроническим, давление будет скакать вверх и вниз, уже при любом кон-

фликте. И, как следствие, повлечет за собой другие сердечно-сосудистые болезни, или осложнения на другие системы организма.

— Как в таких случаях работает психиатр, прописанные препараты?

— Они только купируют, заглушают болезнь, но не останавливают ее. Со временем, человек может довести себя до самых тяжелых состояний. Фразу «Маму нельзя беспокоить, у нее давление» — мы тоже слышим часто. Редко кто берется за психотерапию, чтобы облегчить течение сердечных болезней. Что очень зря — разобравшись в первопричине, мы сможем убедить психику человека, что реакция на событие может быть другой, и избежать повышения кровяного давления. Так же и с другими болезнями: следует обратить внимание на те психологические факторы, которые способствуют развитию заболеваний. Снимая боль лекарственными средствами, мы игнорируем потребности организма, эксплуатируем его в экстремальном режиме, что не может не сказываться на общем самочувствии, здоровье, а в конечном итоге и на продолжительности жизни. Просто так ничего не болит, запоминайте это.

— Болезни костей и суставов. Какова психосоматика здесь?

— Больная спина, артриты, например, болезнь сильных духом людей, что взваливают на себя непосильную ношу. Либо несут одно отягчающее обстоятельство на себе всю жизнь, и им кажется, что «своя ноша не тянет». Все очень индивидуально, нужно разбираться, для этого и существует психотерапия, ее методы многообразны. Одно могу сказать точно: психотерапия помогает облегчить болезнь, ее симптомы, и при усердной работе с психикой, болезнь может даже уйти, покинуть организм. Таких пациентов у меня много. Среди них и пожилые, и молодежь, руководители крупных компаний, и учителя, медицинские работники, люди разных профессий. Надо ли говорить, как качество их жизни значительно растет вместе, по мере избавления от недуга.

— А бывает ведь еще как: человек внезапно начинает болеть то одним, то другим. Тут операция, там новый диагноз. Что это может быть?

— Подавление всех эмоций. Подавление всех обид, непрожитых конфликтов, боль утраты, недовольство. Игнорирование проблем, отсутствие заботы о себе. Часто именно так проявляется де-

прессия, когда пациент ее полностью игнорирует, не признает, храбритесь. Мол, не может быть ее у меня, все это миф, депрессия не существует. Психика не находит другого выхода, как отразиться на физическом здоровье, самым разным болезнями, даже теми, что никто в роду не болел, не имеющей генетического, наследственного фактора, ничего, что можно связать с возникновением патологии. Так, больной желудочно-кишечный тракт, экзема, раздражения кожи, могут появиться у человека, являющегося примером правильного, чистого питания. Все эти негативные эмоциональные состояния при длительном существовании, способны вызвать дисфункции в лимбической системе и других эмоциональных зонах гипоталамуса, изменение активности в серотонинергической и допаминергической неромедиаторных системах, что в свою очередь приводит к определенным сдвигам в иммунной системе. Звучит страшно, но справиться с этим можно, главное — иметь желание разобраться в себе. Психотерапия — это не таблетки, это — работа над собой.

Психическое здоровье — вещь хрупкая вещь. Берегите себя, и обращайтесь к психиатрам, психотерапевтам и психологам вовремя, не допускайте еще больших проблем, когда пациент страдает в том числе, и здоровье физическое.

С заботой о вас и вашем здоровье, АО СМК «Сахамедстрах»

Беседовала Алла Клецко.

СЫНЬАЛАННА

[illegible]

«Сканворд: тылтаа тылла таһаарыах, таһаа соннууоҕо» Зоя Васильева кинигэтигэр ылыммына.

Хялхит 13-с №-гэр тахсыбыгт сканворд эгнээгэ: Туруору: үрүн, элбэгэр, харьаа, арбий, баарт, ыы, элэнэ, нэгэрнэ, эстэ, бай, күүлэ, харас, табах, аалар, ыаһаа, таас, эгэ.

Сытлары: сүрэхтээх, ахса, сүлбэ, быа, ынһыр, этигэн, килэн, хатаа, ирээт, айа, ат, үлэ, зэр, балаһа, ньыр, тага, аа, эйэ, юс, хирбос.

УОВД ИЗВЕЩАЕТ

Миграционный пункт ОМВД России по Чурапчинскому району информирует

В соответствии с частью 1 статьи 22 Федерального закона от 18.07.2006 № 109-ФЗ «О миграционном учете иностранных граждан и лиц без гражданства в Российской Федерации» постановка иностранных граждан на учет по месту пребывания осуществляется при получении органом миграционного учета уведомлений об их прибытии в место пребывания.

В соответствии с основными понятиями, изложенными в п. 4 ч. 1 ст.2 Федерального закона № 109-ФЗ, под местом пребывания иностранного гражданина или лица без гражданства в Российской Федерации (далее - место пребывания) понимается - жилое помещение, не являющееся местом жительства, или иное помещение, в котором иностранный гражданин или лицо без гражданства фактически проживает (регулярно использует для сна и отдыха), либо организации, по адресу которой иностранный гражданин или лицо без гражданства подлежит постановке на учет по месту пребывания в случае, предусмотренном частью 2 статьи 21 Федерального закона № 109-ФЗ.

Сторона, принимающая иностранного гражданина или лицо без гражданства в Российской Федерации (далее - принимающая сторона) - гражданин Российской Федерации, постоянно проживающий в Российской Федерации иностранный гражданин или лицо без гражданства, юридическое лицо, филиал или представительство юридического

лища, федеральный орган государственной власти, орган государственной власти субъекта Российской Федерации, орган местного самоуправления, дипломатическое представительство либо консульское учреждение иностранного государства в Российской Федерации, международная организация или ее представительство в Российской Федерации либо представительство иностранного государства при международной организации, находящейся в Российской Федерации, предоставившие в соответствии с законодательством Российской Федерации для фактического проживания иностранному гражданину или лицу без гражданства жилое или иное помещение, либо организация, в которой иностранный гражданин в установленном порядке осуществляет трудовую или иную не запрещенную законодательством Российской Федерации деятельность. В качестве принимающей стороны могут выступать иностранный гражданин или лицо без гражданства, имеющие в собственности жилое помещение на территории Российской Федерации и предоставившие в соответствии с законодательством Российской Федерации это жилое помещение в пользование для фактического проживания иностранному гражданину или лицу без гражданства.

При этом в соответствии с п.11 ч.1 ст.2 Федерального закона № 109-ФЗ фиктивная постановка на учет по месту пребывания

— это постановка иностранного гражданина или лица без гражданства на учет по месту пребывания на основании представления заведомо недостоверных сведений или документов, либо постановка иностранного гражданина или лица без гражданства на учет по месту пребывания в жилом или ином помещении без их намерения фактически проживать в этом помещении или без намерения принимающей стороны предоставить им это помещение для фактического проживания, либо постановка иностранного гражданина или лица без гражданства на учет по месту пребывания по адресу организации, в которой они в установленном порядке не осуществляют трудовую или иную не запрещенную законодательством Российской Федерации деятельность.

Фактически состав преступления, предусмотренный ст. 322 УК РФ, состоит в предоставлении в орган миграционного учета уведомления, содержащего заведомо недостоверные (ложные) сведения о вышеуказанных фактах.

Статья 322.3 Уголовного кодекса Российской Федерации - фиктивная постановка на учет иностранного гражданина или лица без гражданства по месту пребывания в Российской Федерации.

Из кодекса об административных правонарушениях Российской Федерации:

Глава 18. Административные правонарушения в области за-

целых государственной границы Российской Федерации и обеспечения режима пребывания иностранных граждан или лиц без гражданства на территории Российской Федерации;

Статья 18.8. Нарушение иностранным гражданином или лицом без гражданства правил въезда в Российскую Федерацию либо режима пребывания (проживания) в Российской Федерации (в зависимости от части статьи например: нарушение сроков подачи уведомления о пребывании иностранным гражданином или несоответствие заявленной цели пребывания)

Статья 18.9. Нарушение правил пребывания в Российской Федерации иностранных граждан или лиц без гражданства (нарушение пригласяющей или принимающей стороной либо должностным лицом юридического лица установленного порядка оформления документов на право пребывания иностранных граждан, их проживания, передвижения, изменения места пребывания или жительства в Российской Федерации, если такие действия не содержат уголовно наказуемого деяния).

Статья 18.10. Незаконное осуществление иностранным гражданином или лицом без гражданства трудовой деятельности в Российской Федерации.

Статья 18.15. Незаконное привлечение к трудовой деятельности в Российской Федерации иностранного гражданина или

лида без гражданства;

Статья 18.16. Нарушение правил привлечения иностранных граждан или лиц без гражданства к трудовой деятельности, осуществляемой на торговых объектах (в том числе в торговых комплексах).

Напоминаем, что уведомление о прибытии иностранного гражданина в миграционный пункт должно быть подано в течение 7 рабочих дней с момента на место прибытия, а уведомление о заключении трудового договора с иностранным гражданином подается в миграционный пункт в течение 3 рабочих дней со следующего дня со дня подписания договора.

Глава 19. Административные правонарушения против порядка управления:

Статья 19.27 Представление ложных сведений при осуществлении миграционного учета.

Согласно ст.7 Федерального закона № 109-ФЗ при осуществлении миграционного учета иностранные граждане обязаны представлять достоверные сведения и осуществлять другие юридически значимые действия, установленные этим законом, другими федеральными законами и принимаемыми в соответствии с ними нормативными правовыми актами РФ.

Начальник миграционного
пункта ОМВД России по
Чурапчинскому району
Антипина А.А.

